

മാതൃഭൂമി

FEDERAL BANK

പ്രസിദ്ധീകരണം

ആകാശവു

പച്ചശുഭകാണ്ട് മറയണം ആകാശ നിലമി

മാതൃഭൂമി സീഡ് വിഭാഗമികളുടെയും
അധ്യാപകരുടെയും പ്രകൃതിസ്വാരൂർ
നിലപാടുകൾക്ക് ഒരു ഡിജിറ്റൽ മുഖ്യം

MATHRUBHUMI SEED
DIGITAL NATURE MAGAZINE

LEAF - 07 APRIL 2022

ആര്ക്കാർഡ്

CONTENTS

എധിറോറിയൽ

കാട്ടിലൈസ്റ്റുവും

കേരളം അറിയാൻ

ചീകുളു
വണ്ണാതിമോൾ

ഇംഗ്ലീഷ്
കാണ്ണം

മുഖിക്കാരും

സിനിമാപാട്ടിലെ
പ്രക്തി

ഇൽ അതിശയം
തന്നെ

തെറ്റ് ശരി

ബോക്കം എങ്ങനെന്നു

പുവറിവ്

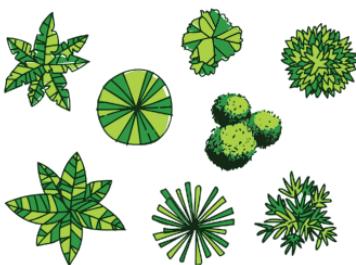

വർണ്ണാച്ചിറക്ക്

Cover photo: Shutterstock

രൂപ രൂപീകരണം

വേന്തെങ്ങനെ ഉരുക്കുകയാണ് നമൾ. ചെടികളും മരങ്ങളും ജീവജാലങ്ങളുമെല്ലാം വെള്ളമില്ലാതെ വാടിയും തളർന്നും കഷ്ടപ്പെടുന്നു. ആകാശപ്രഭയിലെ, വെള്ളത്തുള്ളിപ്പോലെയുള്ള ചെനകൾ നമുക്ക് ആശ്വാസവും പ്രതീക്ഷയുമാവുമെന്ന് പ്രത്യാശിക്കാം.

മരം എന്ന സത്യം

വനം വെട്ടിനശിപിക്കാനുള്ളതല്ല, സംരക്ഷിച്ച് നിലനിർത്താനുള്ളതാണ് എന്ന സന്ദേശം നൽകുന്നതായിരുന്നു സാമൂഹിക വനവത്കരണ പരിപാടി. എന്നാൽ ബോധവത്കരണത്തിന് ശും മരങ്ങൾ വെച്ചുപിടിപ്പിക്കുന്നതിൽ കാര്യമായ ചില പാളിച്ചകളുണ്ടായി എന്നാണ് പുതിയ കണ്ണടത്തൽ. അതുകൊണ്ട് സാമൂഹിക വനവത്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായുള്ള സ്വഭാവം വ്യക്തമായി വരുത്തിവിതരണം അവസാനിപ്പിക്കുകയാണെന്തെ! സ്വഭാവം മായി നൽകിയ സുക്ഷമതകൾ ശരിയായരീതിയിൽ വെച്ചുപിടിപ്പിക്കാത്തവർ ഇനിയിഷ്ടാർ വിലക്കാടുത്ത് വാങ്ങി സംരക്ഷിച്ചുവളർത്താൻ തയ്യാറാക്കുമോ എന്നാണിയില്ല. എന്തായാലും മനോഭാവത്തിലോ നടത്തിപ്പിലോ ഒക്കെ വന്നുപെട്ട തു പാളിച്ചകൾ വരുംകാല വേന്നല്ലെങ്കിലും കൂടുതൽ ചുട്ടുള്ളതാകുമെന്നും പ്രഭ്രഥമഴയുടെ കാരിന്റും കൂട്ടിയേക്കുമെന്നുമൊക്കെ നമ്മൾ ഭയപെടണം. മരം ഒരു സത്യമാണ്, അത് നടുന്നതും പരിപാലിക്കുന്നതും അങ്ങനെതന്നെന്നയാശാം!

പോളണ്ടിലെ ക്രൂക്ക് ഫോറസ്

ഇൻമരൻ അതിർത്തിയോട് ചേർന്നുള്ള പോളിഷ് പട്ടണമായ ശ്രീഹിനോയിൽനിന്ന് അകലെയായിരഞ്ഞായോൾ ഈ വനം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ദ്രഗോട്ടത്തിൽ തലതിരിഞ്ഞ ചോദ്യചിഹ്നങ്ങൾ പോലെയാണ് ഈവിടയുള്ള പെപൻമരങ്ങളുടെ രൂപം. ഒന്നോരണ്ടോ മരങ്ങളും, ഏല്ലാ മരങ്ങളും ഇങ്ങനെ അടിഭാഗം വളഞ്ഞ് ഒരു പ്രത്യേക റീതിയിലാണ് വളർന്നിരിക്കുന്നത്. ഏകദേശം നൂറ് പെപൻമരങ്ങൾ ഈ കാട്ടിലുണ്ട്. ഏല്ലാം ഒരേ ദിശയിലേക്ക് വളഞ്ഞ് വളരുന്നു! മരങ്ങളുടെ ഈ പ്രത്യേക ആകൃതികൊണ്ടാണ് ക്രൂക്ക് ഫോറസ് എന്ന് ഈ പ്രദേശം അറിയപ്പെടുന്നത്. ഏതുകൊണ്ടാണ് ഇങ്ങനെ വളരുന്നതെന്ന ചോദ്യത്തിന് ശരിയായ ഉത്തരവില്ല. പ്രാദേശിക ഗുരുത്വാകർഷണമാണ് ഇങ്ങനെ വളയുന്നതിന്റെ പിന്നിലെന്ന് ചിലർ പറയുന്നു.

കുഴക്കിണറുകൾ എത്രയാവാം?

മനുദു സംസ്ഥാനത്ത് കുഴക്കിണറുകൾ കുഴിക്കുന്ന തിന് യാതൊരുവിധ നിയന്ത്രണങ്ങളുമില്ല. ആർക്കും വളരെ വേഗത്തിൽ കുഴക്കിണറുകൾ കുഴിക്കാം. കുഴക്കിണറുകൾ എല്ലാം പെരുകുന്നോൾ ഭൂഗർഭ ജലനിരപ്പ് താഴുകയും ദഹജലപോലും കിട്ടാത്ത അവസ്ഥ വരുകയും ചെയ്യുന്നു. സമീപപ്രദേശത്തുള്ള കുളങ്ങളിലും കിണറുകളിലും വെള്ളം വറും. നദികളിൽ വെള്ളം കുറഞ്ഞ് അടിത്തട്ട് തെളിയുന്ന അവസ്ഥയും വർധിക്കും. യാതൊരു നിയന്ത്രണവുമില്ലാതെ കുഴക്കിണറുകൾ കുഴിക്കുന്നത് അപകടകരമാണ് എന്ന തിരിച്ചറിവ് ഉണ്ടാകേണ്ട സമയം അതിക്രമിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഈ നേരകിലും നമ്മൾ അത് ഗ്രാവംമായി ചിന്തിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

വിഭക്തുള്ള ചങ്ങാതിമാർ

പേരോളൻ

Tanaecia lepidea

തേൻ നുകരാൻ താത്പര്യമില്ലാത്ത ശലഭങ്ങളാണ് ഈ. അഴുകിയ പഴവർഗങ്ങളിലെ സത്ത്, മരക്കൊ, ജീവികളുടെ കാശ്ചംത്തിലെ സത്ത് എന്നിവ നുകരുന്നു. വ്യക്ഷങ്ങൾ തട്ടുരന്ന് വളരുന്ന നാട്ടിൻപുറങ്ങളിലും ആർട്ട് ഹലപൊഴിയും വനങ്ങളിലും നിത്യഹരിത വനങ്ങളിലെ കാടുപാതയോരങ്ങളിലും ഈവയെ കാണാം. നഗരങ്ങളിലും വിരളമല്ല. ശലഭപ്പുഴുവിന്റെ ആഹാരസ്പദം പേരായതിനാൽ ഈവയെ പേരോളൻ എന്നുവിളിക്കുന്നു. വെള്ളിച്ചിറകൾ എന്നും പേരുണ്ട്. പാടങ്ങളിലെ അതിരാണിയിലും ഈവയുടെ ലാർവകൾ വളരാറുണ്ട്. 1972 -ലെ ഇന്ത്യൻ വന്യജീവിസംരക്ഷണനിയമത്തിന്റെ രണ്ടാംപട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി സംരക്ഷിക്കുന്നു.

ഇം ഫോറ്മേറ്റ് കൗൺസിൽ

ലോകത്തെന്നാടും ഏറ്റവും കുടുതൽ തവണ
ക്യാമറയിൽ പകർത്തിയ പ്രകൃതി ദ്വശ്യം
രു പക്ഷേ സുഖാസ്ഥമയമായിരിക്കും.
വല്ലപ്പോഴും അവിചാരിതമായി വിണുകിടുന്ന
ദ്വശ്യം പോലെയാണ് പലപ്പോഴും ആളുകൾ
ഈ ആവേശത്തോടെ ക്യാമറയിൽ പകർത്തുന്നത്!
വെകുന്നേരങ്ങൾ ആശ്വാഷവേളകളായതുകൊണ്ടായി
രികാം ഇങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നത്.

Location: മടക്കര, പുലിമുട്ട്, ചെറുവത്തുർ

കാളപുട്ടിം വരന്വ വയ്ക്കലും

പണ്ടാക്കെ നെൽകുഴിക്ക് നില
മൊരുക്കാൻ കാളകളെക്കാണ് ഉചു
തുമരികുമായിരുന്നു. നുകം (കലപ)
ഉപയോഗിച്ചായിരുന്നു കർഷകർ ഈത്
ചെയ്തിരുന്നത്. ഇപ്പോൾ ഇതെല്ലാം യന്ത്ര
മാണ് ചെയ്യുന്നത്. വരന്വ വയ്ക്കൽ എന്ന്
പറഞ്ഞാൽ മൊത (ബൗണിഗർ അടിഭാഗം)
വരമ്പിന്മേലെ വയ്ക്കുന്നതാണ്. കൃഷിയാ
വശ്വത്തിനുള്ള വെള്ളം വയലിൽ കെട്ടിക്കി
ടക്കാനും തൊട്ടട്ടുത്തുള്ള വയലിൽനിന്ന്
അതിലും തിരികാനും ഈത് സഹായിക്കും.

താനോ നീയോ പുൽചുട്ടി

“പുൽ ചുട്ടുവരുന്ന മനസ സൂര്യൻ ചുട്ടി
രഹസ്യ വും ചുട്ടി വും ചുട്ടി വും
രഹസ്യം രഹസ്യം ചാടിക്കാണും സൂര്യൻ ചുട്ടി
ഞാനം നിബാശാഭാവം സൂര്യൻ ചുട്ടി
ഇള്ളിഇള്ളിഇലപ്പ് ഇട്ടിഡാതെവിരിപ്പ്
നീയോ ഞാനോ ഞാനോ നീയോ സൂര്യൻ ചുട്ടി”

കെക്കതപ്പം ദാമോദരൻ നമ്മു തിരി എഴുതി ജോൺസൺമാഷ് ഇംഗ്ലം നൽകി 2006 - റൽ പുറത്തിറങ്ങിയ ഫോട്ടോ ശ്രാഫർ എന്ന സ്റ്റിനിമ യിലെ ഒരു മനോഹര ഗാനമാണിത്. ദൃശ്യ കൊരു പുൽത്തണ്ടിൽ ഇരിക്കുകയും പെട്ടുന്ന് കുതിച്ചുചാടി നീങ്ങുകയും ചെയ്യുന്ന പുൽചുട്ടിയെയയും മനുഷ്യരുടെ ചില മനോഭാവങ്ങളെയും കോർത്തിണക്കിക്കൊണ്ട് ലളിതമായി മുന്നോട്ടുപോകുന്ന ഒരു ഗാനമാണിത്. പുൽചുട്ടിയെപ്പറ്റി ലൈ ഓടിയും ചാടിയും ഒരു കുട്ടിയുടെ ലാളിത്തുരോടു ഇരു ഗാനം ആസ്യാദകരിലേക്ക് എത്തുന്നു. കുട്ടിനാരും ഇല്ലാതെ തനിച്ച് തുള്ളിയും ചാടിയും നടക്കുന്ന താനും പുൽചുട്ടിയെ പ്രാബല്യാണെന്ന് കുട്ടി പറയുന്നു. ഏത് അവസ്ഥയിലും ഇരു ഭൂമിയിലെ ജീവിതം സന്തോഷകരമാക്കാം എന്നും ഇരു പാട് നമും ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നു.

തിമക്കെ അമവാ നിരനിരയായി നിൽക്കുന്ന മരങ്ങൾ

മകളില്ലാത്തതിന്റെപേരിൽ നിരന്തരം പരിഹസിക്കാഷട്ട് ഒരു സ്ത്രീയും ഭർത്താവും. അവിടെനിന്നാണ് സാലുമരാട് തിമക്കെ എന്ന പ്രകൃതിസ്ഥാപിയുടെ വിപ്പുവകമാ തുടങ്ങുന്നത്. നാലുകിലോമീറ്റർ വഴിയോരത്ത് മരങ്ങൾ നട്ടുസംരക്ഷിച്ചതാണ് തിമക്കെയെ ശ്രദ്ധേയയാകിയത്. സാലുമരാട് എന്നാൽ കന്ദഭാഷയിൽ 'നിരനിരയായി നിൽക്കുന്ന മരങ്ങൾ' എന്നാണ് അർമ്മം. മകളില്ലാതിരുന്നതിൽ ദുഃഖിതയായിരുന്നുകില്ലോ പിന്നീട് ഭർത്താവിനോടൊപ്പം ചേരന്ന് മരങ്ങൾ നട് പരിപാലിക്കാൻതുടങ്ങാം. പിറക്കാതെപോയ മകൾക്ക്

പക്രമാധാരാണ് ആയിരക്കണക്കിന് വൃക്ഷ
തെതകൾ തിമക്കയും ഭർത്താവും
നടത്. പ്രകൃതിയാണ് ഏറ്റവും
വലിയ സന്ധരത് എന്ന് തി

മക്ക സമൂഹത്തെ പ
രിപ്പിച്ചു. 1996 -ൽ
നാഷണൽ സിറ്റിസണൾ
അവാർഡ് ലഭിച്ചതോടെ

തിമക്കയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക്
പ്രചാരം ലഭിച്ചു. പിന്നീട് പരിസ്ഥിതിപ്ര
വർത്തനത്തിന് വിവിധ പുരസ്കാരങ്ങൾ
തിമക്കെയെ തേടിയെത്തി. 2019 -ൽ
പത്മശ്രീ പുരസ്കാരം നൽകി രാഷ്ട്രം
ആദിച്ചു. തിമക്ക ആദ്യം നട തെക്ക്
70 വയസ്സ് കഴിഞ്ഞു.

വെള്ളാരംകിണ്ണുള്ള വെള്ളിമുങ്ങ

അങ്ങോകാട്ടില് മുള്ളപ് കേടേ
ഇങ്ങോകാട്ടില് മുള്ളപ് കേടേ
കാറ്റല്ല, വണ്ണല്ല, മുള്ളുന്നതിസ്തിൽ
വെള്ളാരംകിണ്ണുള്ള വെള്ളിമുങ്ങ!”

കുട്ടികൾക്കും മുതിർന്നവർക്കും ഒക്കെ പരിചിതമാണ് ആ പാട്. പക്ഷേ, ഓൺ ആഴത്തിൽ പാടിനോക്കുന്നോൾ വസ്തുതാ പരമായി ഒണ്ട് ചെറിയ തെറ്റുകൾ അതിലുണ്ട്. ഓനാമതായി വെള്ളിമുങ്ങ മുള്ളുകയോ കുവുകയോ തല്ല. പ്രായമായ ഒരു ആസ്ത്രമാരോഗി കഷ്ടപ്പെട്ട് ശ്രദ്ധിക്കുന്നോൾ നെബ്ബിൽനിന്നു

യരുന്ന ശ്രൂമില്ലോ, അതിന്റെ ഉച്ചസ്ഥാ യിയിലുള്ള ഒരുതരം നീണ്ട ചീ...
എ.... ആണ് ഇവരുടെ ശ്രൂം. ചി

ലപ്പോഴാകെ ആഴത്തിലുള്ള ഹി..
സ്റ്റുസ് ഫ്രീണാരു ശ്രൂവും പുറിപ്പ

ചുവിക്കാറുണ്ട്. ഒണ്ടാമതായി താവു
യുടെ കിണ്ണുകൾ വെള്ളാരംകല്ലു

പോലെ വെളുത്തിട്ടല്ല. കടുത്ത തവിട്ടു

നിന്തിലോ കടുത്തനിന്തിലോ ആണ്.

ഈ ആ പാട് കേൾക്കുന്നോൾ ഇക്കാ
രങ്ങളുംകുടി ഓർക്കണേ.

യുദ്ധം പരിസ്ഥിതിയോടും!

Tunnel of love -Ukraine

2022 ഫെബ്രുവരി 22, വീണ്ടും ഒരു യുദ്ധം! അയിരക്കണക്കിന് ആളുകളുടെ ജീവനാശവും മറ്റ് പ്രതിസന്ധികളും ലോകം ആശങ്കയോടെ കാണുന്നു. ഇതിനുമണ്ണും മുള്ളു ചില പേടികളെക്കുറിച്ച് നമുക്ക് ആലോചിക്കാൻ ഈടം കിട്ടുന്നുമില്ല. യുദ്ധം ഉണ്ടാകുന്ന പാരിസ്ഥിതികപ്രശ്നങ്ങളാണ് അതിൽ പ്രധാനം. വനപ്രദേശങ്ങൾക്കാണ്ടും വെറ്റല്ലാൻഡിഗുകൾക്കാണ്ടും സമൃദ്ധമായോഴുകുന്ന ശുശ്ജല അരുവികൾക്കാണ്ടും സന്ദർഭാണ്ടും യുദ്ധക്രമം.

യുദ്ധംമുലം ഈ വനസ്പതത്ത് നശിക്കുന്നതോടൊപ്പം അയിരക്കണക്കിന് സസ്യ-ജന്തു സ്പീഷീസുകൾ അപകടഭീഷണി നേരിടുകയും ചെയ്യുന്നു. ഒപ്പം റോധിയേഷൻമുലമുണ്ടാകുന്ന മലിനീകരണവും. യുദ്ധം അവസാനിക്കുമ്പോൾ ഇതിലെത്ര നഷ്ടപ്പെടും എത്ര അവശേഷിക്കും എന്ന് ആർക്കാൺ പറയാനാവുക? ഈ അമുല്യപ്രകൃതിസന്തതിനുണ്ടാകുന്ന നാശത്തിനും വായു-ജല മലിനീകരണത്തിനും ആർക്കാണ്ടം പറയും?

കൃഷ്ണകിരീടം

കൃഷ്ണകിരീടം, ഹനുമാൻകിരീടം, കലശത്തട്, പഗ്രാഡ് എന്നിങ്ങനെ പല പേരുകളിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഈ പുവിന്റെ ശാസ്ത്രീയനാമം ക്ലീറോ ഡെൻഡ്രിയം പാ നി കു ലേ റിം എന്നാണ്. ലാമിയേസിയേ കുടുംബം ഗ്രാമം മാൻ മാൻ സസ്യം. ചിങ്ങമാസത്തിലാണ് പുവ് സമുദ്ഭവമായി ഉണ്ടാവുക. ഗോപുരംപോലെയാണ് പുവിന്റെ ആകൃതി. കൃഷ്ണനാട്ടത്തിലും

കമകളിയിലും ഒക്കെ കിരീടം ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നത് ഈ പുവിന്റെ ഭംഗി കണ്ടിട്ടാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. വടക്കേമലബാറിൽ ഈ പുവിനെ കലശത്തട് എന്ന് വിളിക്കുന്നു. തെയ്യത്തിന് കലശം നടത്തുന്നോൾ ഈ പുവ് ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്. കുട്ടമായാണ് ഈ പുവ് കാടുകളിൽ കാണാറുള്ളത്. ചുവന്ന നിറം ഈ പുവിന് പ്രത്യേക മനോഹരിത നൽകുന്നു.

വർഷാളിക്ക്

കവിത

ഗുൽമോഹരിന്റെ കത്ത്

സൃഷ്ടിയേ...
അറിയുന്നവോ നീയെൻ അവസ്ഥ!

ഡൽപിയെന്ന ഈ മഹാസശ്വരത്തിൻ ഓരത്ത്
പൊടിപ്പടലങ്ങളും മലിനവായുവുമെറ്റ്
ജീവവായുവിനായി കേഴുന്നു താൻ.

ഭാഗ്യവതിയാണ് നീ...
ബെദ്ബത്തിൻ സ്വന്തം നാട്ടിൽ
നിന്റെ ഈ തലമുറയകിലും
ശുശ്വരവായുവിൻ സുവം അറിയുന്നവല്ലോ.
ആകാതിരിക്കെടു നിന്റെ നാട്ടു
എന്റെ നാട്ടുപോലെ.
ഇവിടെ പെയ്യുന്ന മഴപോലും
പൊള്ളിക്കുന്നു എനെ.
നമെ അറിയുന്ന, സംസ്ഥാനിക്കുന്ന,
സംരക്ഷിക്കുന്ന, ഒരു തലമുറയെ
ആഗ്രഹിക്കുന്നു താൻ!

സന എൻ., കൂസ് 6
തവ. മുമ്മൻദേശ എഴ്ച്.എൻ.
കൊല്ലകടവ്, ആലപ്പുഴ

കുട്ട്

ഒവിലെ ഉണർന്നാൽ
വൊഗുതേ പുറതേക്ക്
നോക്കിയിരി ലി കാൻ
എന്ത് രസമാണ്. ഒരോ
ദിവസവും ഓരോ കാഴ്ച

യാണ്. ഈ കുമുട്ടികൾ കുടാരുകുന്നത് കുറേനേരം
നോക്കിയിരുന്നു. എത്ര ശ്രദ്ധയാണ് ആ കിളികൾക്ക്. എന്ന്
പീടിനകാൾ മനോഹരമാവും അതെന്ന് എന്നിക്ക് ഉച്ചായിരു
ന്നു. കുട്ടുദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ്, അതിരാവിലെ കുട്ടിൽനിന്ന്
കലപിലശ്രൂം! എന്തിനോക്കിയപ്പോൾ മുന്ന് കുണ്ഠുങ്ങങ്ങൾ.

ഞാൻ നോക്കുന്നത് കണ്ടിട്ടാവണം അമ്മക്കിളി ചിറകുകൾ
വെച്ച് കുണ്ഠുങ്ങളെ പൊതിഞ്ഞു. അച്ചുൾക്കിളി പറ
ന് പുറതേക്ക് പോകുന്നത് ഞാൻ കണ്ടു. കു
ണ്ഠുങ്ങൾക്ക് തീറ്റയുമായി തിരിച്ചുവരുന്നതും
കണ്ടു. എല്ലാവർക്കും തുല്യമായിട്ടായിരിക്കു
മോ ഭക്ഷണം വിതിച്ചുകൊടുക്കുന്നത്?

കുട്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കുടാ
ഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. മരച്ചീലുയുടെ അറ്റത്
ചാടിച്ചാടി അവർ പറക്കാൻ പറി
കുകയാണ്. ഈ അവർക്ക് സ്വത
ന്തരായി പറക്കാം. അവർ അവരുടെ
ലോകതേക്ക് പറക്കും. ചിലപ്പോൾ
മുന്നുപേരും മുന്നിക്കിലേക്കും! നിഴ്സ്റ്റുമായ
കുട്ട് കണ്ടപ്പോൾ എന്നിക്ക് സകടമായി. സാ
മില്ല, നാളെ പുതിയ പ്രഭാതം വരുമല്ലോ.

IN PARTNERSHIP WITH
FEDERAL BANK

മാതൃഭൂമി ആര്ക്കാശ്വാസ്

സുരക്ഷാപദ്ധതി ആ
അവധിയാണോ!

ആര്ക്കാശ്വാസ്യിലേക്കുള്ള
രചനകളും നിർദ്ദേശങ്ങളും
akashapacha@mpp.co.in
എന്ന വിലാസത്തിലേക്ക്
അയക്കാം. വിശദവിവരങ്ങൾക്ക്
സീഡ് ജില്ലാ കോ-
ഓഫീസേറ്റ്‌മാരോട് സംസാരിക്കാം.